

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–

Leden 2011

Důsledky potenciálního turecko- iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–

Petr Binhack

Michal Thim

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

Předložený text je shrnutím z výstupu Vědeckého projektu RM 10/01/10 „Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU“, který zpracoval řešitelský tým Asociace pro mezinárodní otázky. Součástí shrnutí je i rozsáhlá přílohová část s přehledovými tabulkami, mapami a seznamem zdrojů, ze kterých bylo čerpáno při zpracování studie.

Shrnutí

Předkládaná studie se zabývá analýzou energetických vztahů mezi Tureckem a Íránem v posledním desetiletí a posouzením významu těchto vztahů pro posílení energetické bezpečnosti Evropské unie. Základním východiskem je, že Evropská unie usiluje o diverzifikaci energetických zdrojů a realizace čtvrtého energetického koridoru, který se prozatím potýká s nedostatkem zajištěných zdrojů. Účast Íránu by mohla znamenat významný krok k naplnění tohoto cíle.

Role Turecka pro úspěch projektu zcela zásadní. Přestože trasy tranzitních koridorů jsou dostatečně známé, rolím a cílům Turecka jako tranzitní země bylo dosud věnováno jen málo pozornosti. Některá turecká prohlášení a zastávané pozice ve vztahu k projektům produktovodů vyvolávají otázky ohledně podmínek, kterými bude Turecko podmiňovat svoji účast na výstavbě a provozu těchto zařízení.

Turecko-iránské energetické partnerství nabízí možnost řešení pro realizaci čtvrtého energetického koridoru a to jak po stránce tranzitu, tak po stránce dostatečných zdrojů pro naplnění kapacit projektu. Právě nedostatek přístupných zdrojů k naplnění kapacit plynovodu Nabucco, tvořícího páteř nového energetického koridoru, je v současné době jednou z hrozeb jeho realizace.

Tato studie se primárně zabývá potenciálem turecko-iránského partnerství pro energetickou bezpečnost EU, je ovšem zřejmé, že jeho naplnění není možné bez vyřešení otázky jaderného programu a to z velmi prostého důvodu: bude-li přetvávat spor mezi Západem a Íránem, evropský trh zůstane pro íránský plyn uzavřen.

Regionální kontext

- Zahraniční politika Ankary vyvolává v poslední době více otazníků, než jsme kdy byli u Turecka zvyklí. Debata o tom zdali se Turecko odvrací od Západu je neodmyslitelně spojena s vládou konzervativní strany Spravedlnosti a pokroku (AKP) pod vedením Recepta Tayyipa Erdoğana.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

- "Politika nulových problémů" je jedním z pěti principů zahraniční politiky Turecka formulovaných ministrem Davutoğlu. Dalším je princip "rytmické diplomacie", v jejímž rámci Turecko aspiruje na roli aktivního zprostředkovatele a hostitele významných mezinárodních setkání. Důsledkem těchto principů je výrazně vyšší diplomatická aktivita Ankary ve vztahu ke svým sousedům.
- Přes rostoucí význam rusko-tureckých vztahů pro oba státy je zde řada oblastí, kde se politika Moskvy a Ankary rozcházejí. Jedním z nich je i turecké úsilí stát se významným transportním koridorem, v lepším případě důležitým centrem mezinárodního obchodu s plynem. Jinými slovy, zatímco Rusko usiluje o monopolizaci kaspických surovin, Turecko prezentuje samo sebe jako (jediná) bezpečná alternativa nejen pro Kaspický region, ale i pro iránský či katarský plyn.
- Turecká politika směrem k Íránu ukazuje některé slabiny nové turecké zahraničně politické linie. Je zřejmé, že stabilizace (či vyhnutí se konfliktu) v bezprostředním sousedství Turecka je v tureckém národním zájmu. Aktivní diplomacie je zároveň považována za prostředek posílení pozice v regionu a Ankara je rozhodně úspěšná v prosazování Turecka jako místa diplomatických jednání. Nicméně není příliš zřejmé, jakým způsobem chce Ankara řešit problémy, které již existují a které jsou dlouhodobým faktorem nestability v oblasti.

Turecký energetický sektor

- Turecký energetický sektor je charakteristický pro vysokou míru závislosti na importu zemního plynu a ropy a zároveň prakticky nulovými vlastními rezervami, ačkoli to úplně neplatí pro zemní plyn a možná ložiska v Černém, Egejském a Středomořím moři nebyla dostatečně prozkoumána. Přes absenci vlastních zdrojů je Turecko důležitým hráčem na poli transportu (a perpektivně i obchodu s) ropy a zemního plynu, což může mít perspektivně pozitivní dopad na energetickou bezpečnost Turecka, zejména pokud jde o závislost na ruských dodávkách zemního plynu.
- Turecko je v mnoha ohledech v podobné situaci jako řada států EU, kde je trh s elektřinou liberalizován, nicméně v oblasti zemního plynu je trh v držení státního monopolu.
- V současné době je Turecko napojeno na zdroje ropy z Ázerbájdžánu (ropovod Baku-Tbilisi-Ceyhan), Iráku (Kirkúk-Ceyhan) a plyn z Ruska (Blue Stream a větev plynovodu Sajuz ze západního směru z doby existence SSSR), Ázerbájdžánu (Baku-

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

Tbilisi-Erzerum) a Íránu (Tabríz-Ankara), kromě pozemních (v případě Blue Stream podvodního) spojení využívá Turecko námořní přepravy pro import LNG a ropy.

- Potřeba primárních energií (primary energy demand) byla v roce 2008 na úrovni 101,8 mil. tun ropného ekvivalentu (mtoe), v roce 2009 byl zaznamenán pokles na 93 mtoe a za rok 2010 byl předpokládán nárůst na 97,2 mtoe.
- Podíl fosilních paliv na spotřebě primárních energií dosáhl v roce 2010 91,2 % (31,5 % plyn, 30,6 % ropa a uhlí 29,1 %), z obnovitelných zdrojů zaujímá hlavní místo voda s podílem 8,6 %. Z toho mj. plyne, že podíl dalších obnovitelných zdrojů primární energie je zanedbatelný (zejména to platí o větrné a solární energii).
- Důležitým faktorem bezpečnosti dodávek je délka kontraktu s dodavatelem. Turecko má v současnosti nasmlouvány dlouhodobé dodávky plynu z Ruska, Íránu, Ázerbájdžánu, Alžírsko a Nigérie ve formě LNG a Turkmenistán. Dlouhodobé kontrakty se ovšem mohou stát i přítěží, jsou-li nastaveny nevýhodné podmínky poplatků za neodběr nasmlouvaného množství, tzv. *take-or-pay* klauzule. V tureckém případě se tento případ několikrát projevil naplno, když Turecko bylo nuceno platit Rusku a Íránu za neodebraný plyn.

Íránský energetický sektor

- Írán má strategicky významnou pozici umožňující spojení mezi zeměmi Střední Asie a Jižního Kavkazu a Perským zálivem, případně Indickým oceánem. Tato pozice je především do budoucna významná z hlediska transportu středoasijského zemního plynu na světové trhy. Írán je významný i jako aktér těžby ropy a zemního plynu v Perském zálivu a tranzitu na světové trhy přes Hormuzskou úžinu, která je klíčovou přepravní trasou obchodu s ropou s globálním významem.
- Írán má třetí největší zásoby ropy a druhé největší zásoby zemního plynu na světě, což jej řadí ke klíčovým aktérům globálních energetických vztahů. Potenciál Íránu jako fosilní zdroje exportujícího státu nejsou v současné době plně využity. Důvodem tohoto stavu jsou především dotace domácí spotřeby, nedostatek investic do rozvoje nových těžebních a přepravních kapacit a nedostatečný přístup k moderním technologiím. Využití energetických zdrojů k udržení společenského stability a politické překážky spolupráci v energetice jsou hlavními příčinami současného stavu. Zatímco v případě ropy je Írán čtvrtým největším exportérem, v případě zemního plynu patří tento stát od roku 1997 závislý na dovozu a to i přesto, že má v globálním kontextu čtvrtou největší produkci.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

- Sektor ropy a zemního plynu je ovládán státem vlastněnými společnostmi s omezenými možnostmi vlastnictví produkčních, zpracovatelských a přepravních kapacit pro zahraniční a soukromé společnosti. Soukromé vlastnictví v oblasti průzkumu a těžby ropy a zemního plynu je iránskou ústavou zakázáno. Nicméně vláda může vydávat licence, které zahraničním společnostem umožňují vstup na iránský trh prostřednictvím místních poboček.
- Klíčovými společnostmi v ropném sektoru je National Iranian Oil Company (NIOC) a v plynárenství National Iranian Gas Company (NIGC). Klíčovými zahraničními partnery jsou především státem vlastněné společnosti z Ruska, Číny a Indie, od jejichž vstupu na iránský trh si vláda slibuje především příliv investic a technologií.
- Írán má poměrně kvalitní a dobře rozvinutou plynovodnou infrastrukturu a to jak vnitrostátní, tak exportní. Stávající infrastruktura by měla být v budoucnosti dále rozšiřována, aby byla podpořena proexportní orientace země. V současné době navrhované rozšíření exportních kapacit by mohlo vést ke zvýšení objemu exportu především do Turecka a Indie. V červenci 2010 byla uzavřena dohoda na realizaci druhého plynovodu mezi Íránem a Tureckem s možností prodloužení dále do Evropy. Plynovod by měl být dlouhý 660 km a s kapacitou 18-22 bcm/y by znamenal významné navýšení dosavadní spolupráce mezi zeměmi na poli zemního plynu.

Turecko-iránské energetické partnerství

- Počátek vzájemné spolupráce Turecka a Íránu na poli energetiky můžeme datovat do poloviny 90. let, kdy byla podepsána dohoda o vybudování iránsko-tureckého plynovodu, který byl dokončen už v roce 1999. V důsledku vzájemného obviňování ze zpoždění při výstavbě byl 2577 kilometrů dlouhý plynovod uveden do provozu v roce 2001. Dohoda o dodávkách plynu podepsaná v roce 1996 na dobu 24 let zaručovala Turecku dodávky 4 bcm/y plynu v roce 2002 s očekávaným nárůstem na 10 bcm/y od roku 2007.
- Novou kapitolu v energetických vztazích obou zemí otevírá Memorandum o porozumění, které bylo podepsáno 17. listopadu 2008, o produkci a vývozu zemního plynu. Plán spolupráce poprvé představený v létě 2007 předpokládá podíl Turecka na rozvoji pole Jižní Pars v Perském zálivu a realizaci plynovodu, který by přes Turecko transportoval iránský plyn do Evropy a rovněž zásoboval turecký trh.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

- Současné vztahy Turecka a Íránu jsou na dobré úrovni, i když spolupráce obou zemí v případě zemního plynu nelze označit za zcela úspěšnou. Dlouhodobé kontrakty nejsou dodržovány žádnou ze stran a vzájemnou důvěru podkopávají neustálé spory o objem dodávek a jejich cenu, kdy si obě strany hrozí mezinárodní arbitráží.
- Ankara sleduje v energetické politice několik cílů, ve který může hrát Írán důležitou roli. Turecká politika energetických tras má tři základní cíle: (1) diverzifikace vlastní závislosti na importu energetických surovin; (2) přístupem k levné ropě a plynu a (3) ambice stát se hlavní světovou křižovatkou/centrem přepravy ropy a (zejména) zemního plynu.
- Význam partnerství pro EU je definovaný primárně překrývajícími se zájmy. Írán bude usilovat o export zemního plynu, zvláště když celá řada jeho ropných polí je v závěrečné fázi životnosti. Export skrze plynovody je preferovanější variantou vzhledem k tomu, že v oblasti LNG nedisponuje technologiemi a ani lidskými zdroji. EU nutně hledá zdroje pro Nabucco a Írán se doslova nabízí s druhými nejvyššími zásobami. Turecko má v tomto směru komplexnější zájem než Írán: (1) snaží se skrze realizované energetické projekty zvýšit svou cenu pro státy EU; (2) usiluje o diverzifikaci zdrojů, což má s EU společné; (3) posiluje vztahy s Teheránem v intencích politiky nulových problémů.
- Zároveň je zřejmé, že pro EU jsou benefity energetického partnerství mezi Íránem a Tureckem spíše v hypotetické rovině. Překážkou, která brání realizaci je íránský jaderný program. Díky této překážce a špatné situaci v oblasti lidských práv v Íránu nefunguje na ose EU-Turecko-Írán běžný tržní mechanismus nabídky a poptávky.

Čtvrtý koridor

- Zkušenost plynových krizí a vysoký podíl ruského plynu na celkovém dovozu Evropské unie vede ke snahám o větší diverzifikaci zdrojových oblastí. Pozornost se soustředila zejména na infrastrukturní projekty podporující diverzifikaci zdrojových oblastí dovozu zemního plynu z oblastí mimo Rusko. Vedle tří současných energetických koridorů (koridory spojující státy Evropské unie s Ruskem, Norskem a severní Afrikou) byla pozornost Evropské komise soustředěna především na tzv. čtvrtý či jižní energetický koridor, který by do Evropy přivedl zdroje z Kaspického regionu a Blízkého východu.
- Z hlediska realizace čtvrtého energetického koridoru je Turecko klíčovou tranzitní zemí, která by měla do budoucna hrát zásadní roli pro bezpečnost přepravních tras a

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

diverzifikaci dovozů zemního plynu do Evropské unie a to především na svoji pozici přirozeného geografického mostu mezi Evropou jako hlavním spotřebitelem energií a Střední Asii a Blízkým východem, kde se nachází 65 % světových zásob ropy a 72 % zemního plynu. Írán je se svými bohatými energetickými zásobami potenciálně jednou z nejperspektivnějších zdrojových zemí v oblasti.

- Celková kapacita čtvrtého energetického koridoru by měla dosáhnout až 95 bcm/y. V současné době je již v provozu interkonektor ITG (Turecko-Řecko) a do Řecka přivádí omezené množství plynu Ázerbájdžánu, který do Turecka proudí plynovodem Baku-Tbilisi-Erzurum (BTE) kopírujícím trasu plynovodu Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC). V současné době je aktuální dění okolo plynovodu Nabucco. Realizaci plynovodu White Stream se v tuto chvíli nejeví jako možná v blízké budoucnosti.
- Klíčovým projektem čtvrtého energetického koridoru je plynovod Nabucco s kapacitou 31 bcm/y, který by měl přivádět plyn z Kaspického regionu a Blízkého východu do střední Evropy. Plynovod s předpokládanými náklady 8 mld. EUR však v současné době nemá zajištěny dostatečné kapacity k ekonomicky výhodnému provozu. Dosud jedinými volnými zdroji v regionu v době dokončení bude plyn z II. Fáze rozvoje naleziště Shah Deniz v Ázerbájdžánu. Jako potenciální zdrojové země se nabízejí Turkmenistán, Irák, Egypt, Katar, ale také Írán, který má v oblasti vývozu zemního plynu velice ambiciózní. Překážkou napojení těchto zdrojových zemí na Nabucco jsou v oblasti technické, finanční či politické.

Přílohy

Předpověď spotřeby plynu podle BMI, 2013-2020

Table: CEE Gas Consumption (bcm)

Country	2013f	2014f	2015f	2016f	2017f	2018f	2019f	2020f
Azerbaijan	10.5	11.0	11.6	12.2	12.8	13.4	14.1	14.8
Bulgaria	4.5	4.7	5.0	5.2	5.5	5.7	6.0	6.3
Croatia	4.2	4.3	4.5	4.7	4.9	5.1	5.3	5.5
Czech Republic	10.9	12.0	12.5	13.2	13.6	14.1	14.7	15.3
Hungary	12.3	13.0	14.0	15.0	15.5	15.9	16.5	17.0
Kazakhstan	27.3	28.7	30.1	31.6	33.2	34.8	36.6	38.4
Poland	16.5	17.5	18.0	18.6	19.1	19.7	20.3	20.9
Romania	15.1	15.6	16.2	16.8	17.4	18.0	18.6	19.2
Russia	419.8	428.2	436.7	445.4	454.4	463.4	472.7	482.2
Slovakia	6.6	6.7	7.0	7.4	7.4	7.8	8.2	8.6
Slovenia	1.3	1.3	1.4	1.5	1.5	1.6	1.7	1.8
Turkey	42.0	44.5	50.0	52.0	55.0	57.0	60.0	62.0
Turkmenistan	26.4	28.4	30.6	32.8	35.3	38.0	40.8	43.9
Ukraine	51.6	52.9	54.2	55.6	56.9	58.4	59.8	61.3
Uzbekistan	53.3	54.6	56.0	57.4	58.8	60.3	61.8	63.4
Regional Total	702.2	723.5	747.7	769.2	791.2	813.2	837.0	860.5

f = forecast. All forecasts: BMI.

Zdroj: BMI. (2011). Turkey Oil & Gas Report Q1 2011, s. 79

Zásobníky a další plynová infrastruktura v Turecku

The boundaries and names shown and the designation used on maps included in this publication do not imply official endorsement or acceptance by the IEA.

Source: *Natural Gas Information*, IEA/OECD Paris, 2009.

LNG terminály v Turecku

LNG Terminals in Turkey

<i>Terminal</i>	<i>Maximum capacity (bcm per year)</i>	<i>Storage, (m³)</i>	<i>Start-up year</i>	<i>Owner</i>
Marmara Ereğlisi	8.2	255 000	1994	BOTAŞ
Aliaga, Izmir	6.0	280 000	2006	Egegaz

Sources: *Natural Gas Market Review 2008*, IEA, and company information.

Zdroj (mapa): Petroleum Economist. (2008). *World Energy Atlas 2009*. (mapa); Zdroj (tabulka): IEA. (2010). *Energy Policies of IEA Countries – Turkey 2009 Review*, s. 77 (tabulka).

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

Tab. 10: Import zemního plynu do turecka v roce 2009

Zdroj	Objem (bcm/y)	
Ázerbájdžán (plynovod BTE)	4,96	
Írán (plynovod Tabríz-Ankara)	5,26	
Rusko (plynovod South Stream, plynovod Soyuz)	17,26	
Alžírsko (LNG)	4,20	
Egypt (LNG)	0,08	
Katar (LNG)	0,32	
Nigérie (LNG)	0,94	
Omán (LNG)	0,08	
Trinidad a Tobago (LNG)	0,08	
Celkem	33,18	
	Plynovody	27,48
	LNG	5,7

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

Produkce plynu na Blízkém východě

Table: Middle East Gas Production (bcm)

Country	2007	2008	2009	2010f	2011f	2012f	2013f	2014f
Bahrain	11.8	12.7	12.8	13.2	13.5	14.2	15.2	15.9
Iran	111.9	116.3	131.2	140.0	147.0	153.0	160.0	180.0
Iraq	3.0	4.0	4.8	6.0	8.0	10.0	13.0	18.0
Israel	0.8	1.0	1.0	1.0	1.5	3.0	4.5	7.0
Kuwait	12.1	12.8	12.5	13.3	13.6	14.9	16.1	16.6
Oman	24.1	24.1	24.8	26.0	29.0	31.0	32.0	33.5
Qatar	63.2	77.0	89.3	135.0	150.0	155.0	158.0	167.0
Saudi Arabia	74.4	80.4	77.5	78.3	79.0	79.8	80.9	83.8
UAE	50.4	50.2	48.8	49.0	50.5	52.0	58.0	60.0
BMI universe	351.7	378.5	402.7	461.7	492.1	512.9	537.7	581.7
Other ME	4.1	4.1	4.5	4.9	5.4	6.0	6.6	7.2
Regional Total	355.8	382.6	407.2	466.7	497.5	518.8	544.2	588.9

f = forecast. na = not applicable. Historical data: BP Statistical Review of World Energy, June 2010/BMI. All forecasts: BMI.

Zdroj: BMI. (2010). Iran Oil & Gas Report Q4 2010, s. 29

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

Spotřeba plynu na Blízkém východě

Table: Middle East Gas Consumption (bcm)

Country	2007	2008	2009	2010f	2011f	2012f	2013f	2014f
Bahrain	11.8	12.7	12.8	13.2	14.0	14.8	15.7	16.7
Iran	113.0	119.3	131.7	135.0	141.1	147.4	154.1	160.2
Iraq	3.0	4.0	4.8	6.0	7.5	9.0	10.3	12.0
Israel	0.8	1.0	2.3	2.7	3.5	4.5	6.0	7.0
Kuwait	12.1	12.8	13.4	14.4	15.6	16.5	17.3	18.3
Oman	10.8	13.5	13.8	15.0	16.5	18.0	19.0	20.3
Qatar	19.7	20.2	21.1	23.2	25.3	28.1	30.9	34.6
Saudi Arabia	74.4	80.4	77.5	78.3	79.0	79.8	80.9	83.8
UAE	49.2	59.5	59.1	61.6	64.6	67.5	70.8	74.0
BMI universe	294.8	323.4	336.5	349.4	367.0	385.6	404.9	426.9
Other ME	34.8	40.7	42.8	44.9	47.1	49.5	52.0	54.6
Regional Total	329.6	364.1	379.2	394.2	414.1	435.1	456.9	481.4

f = forecast. Historical data: BP Statistical Review of World Energy, June 2010/BMI. All forecasts: BMI.

Zdroj: BMI. (2010). Iran Oil & Gas Report Q4 2010, s. 28

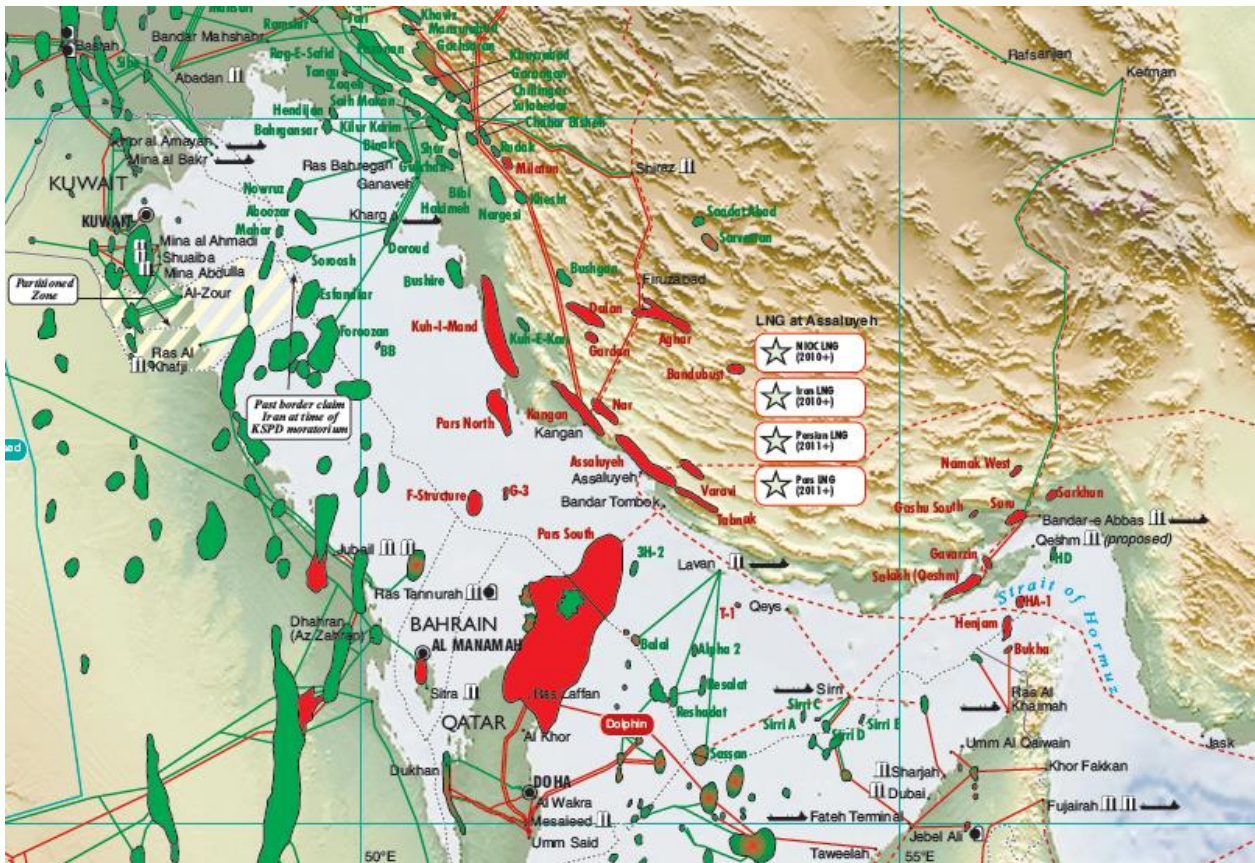

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

Naleziště ropy a zemního plynu v Perském zálivu s přepravní a zpracovatelskou infrastrukturou.

Zdroj: Petroleum Economist. (2008). *World Energy Atlas 2009*.

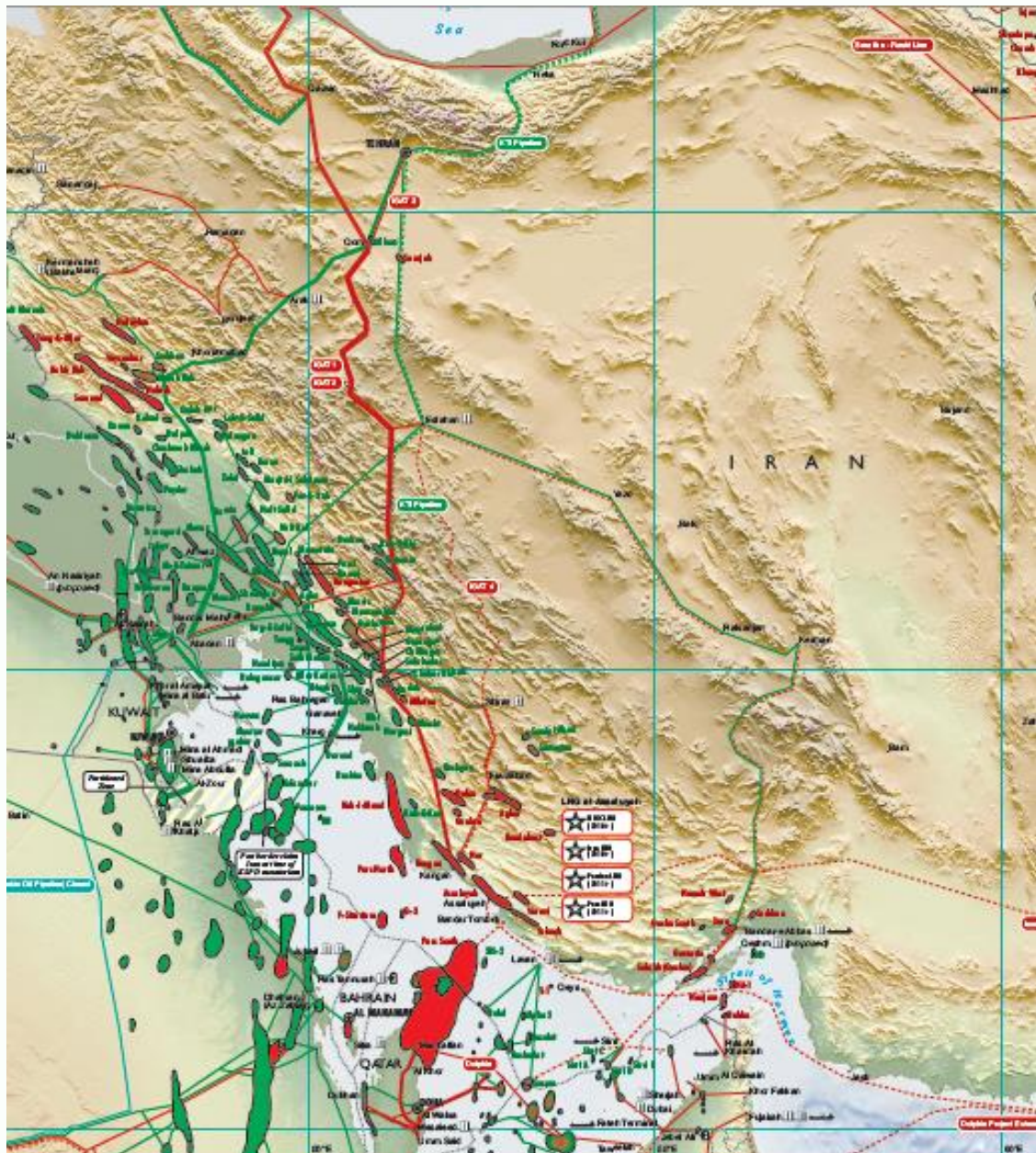

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

Ropovodná a plynárenská infrastruktura v Íránu

Zdroj: Petroleum Economist. (2008). *World Energy Atlas 2009*.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

SWOT analýza iránského sektoru ropy a zemního plynu

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none">▪ Írán disponuje třetími největšími zásobami ropy a druhými největšími zásobami zemního plynu na světě.▪ Írán je druhým největším producentem ropy v OPEC a třetí největším exportérem.
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none">▪ Domácí spotřeba ropy a zemního plynu rychle stoupá, což má negativní dopad na exportní možnosti Íránu.▪ Pomalu pokračující privatizace v energetice.▪ Zahraničním společnostem není dovoleno vlastnit iránské fosilní zdroje.▪ V současné době těžená ropná pole mají vysokou míru poklesu produkce (až 13 %) v důsledku končící životnosti a nedostatečných investic v minulosti.
Příležitosti	<ul style="list-style-type: none">▪ Především odvětví těžby zemního plynu zůstává nedostatečně využité a poskytuje dostatečný prostor pro budoucí rozvoj a s tím související možnosti navýšení produkce a kapacit pro export.▪ V červnu 2009 byla zahájena výstavba nového plynovodu do Turecka, kterým by bylo možno exportovat zemní plyn na evropský trh.
Hrozby	<ul style="list-style-type: none">▪ Pokles cen ropy a zemního plynu v důsledku globální ekonomické krize snižuje šanci na další rozvoj iránského energetického sektoru.▪ Další zhoršení vztahů Íránu s mezinárodním společenstvím může vést k prohloubení a rozšíření ekonomických sankcí, které by měly negativní dopad na participaci zahraničních společností v ropném a plynárenském sektoru.▪ Možné ohrožení investic plynoucí z možného konfliktu.▪ Podle iránských autorit vyžaduje ropný a plynárenský sektor v příštích 16 letech investice ve výši 500 miliard USD.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU (shrnutí)

–
Leden 2011

prokázané rezervy (Rusko, Kaspický region, Blízký východ)

Oil: Proved reserves	2009		Share of total
	Thousand million tonnes	Thousand million barrels	
Azerbaijan	1,0	7,0	0,5%
Kazakhstan	5,3	39,8	3,0%
Russian Federation	10,2	74,2	5,6%
Egypt	0,6	4,4	0,3%
Iran	18,9	137,6	10,3%
Iraq	15,5	115,0	8,6%
Kuwait	14,0	101,5	7,6%
Qatar	2,8	26,8	2,0%
Saudi Arabia	36,3	264,6	19,8%
Syria	0,3	2,5	0,2%
United Arab Emirates	13,0	97,8	7,3%
Total	117,9	871,3	65,3%

Zdroj: British Petroleum. (2010). *Statistical Review of World Energy 2010*

Zemní plyn – prokázané rezervy (Rusko, Kaspický region, Blízký východ)

Natural gas: Proved reserves	2009		Share of total
	Trillion cubic feet	Trillion cubic metres	
Azerbaijan	46,3	1,31	0,7%
Kazakhstan	64,4	1,82	1,0%
Russian Federation	1567,1	44,38	23,7%
Turkmenistan	286,2	8,10	4,3%
Uzbekistan	59,4	1,68	0,9%
Egypt	77,3	2,19	1,2%
Iran	1045,7	29,61	15,8%
Iraq	111,9	3,17	1,7%
Kuwait	63,0	1,78	1,0%
Qatar	895,8	25,37	13,5%
Saudi Arabia	279,7	7,92	4,2%
Syria	10,0	0,28	0,2%
United Arab Emirates	227,1	6,43	3,4%
Total	4733,94	134,05	71,5%

Zdroj: British Petroleum. (2010). *Statistical Review of World Energy 2010*

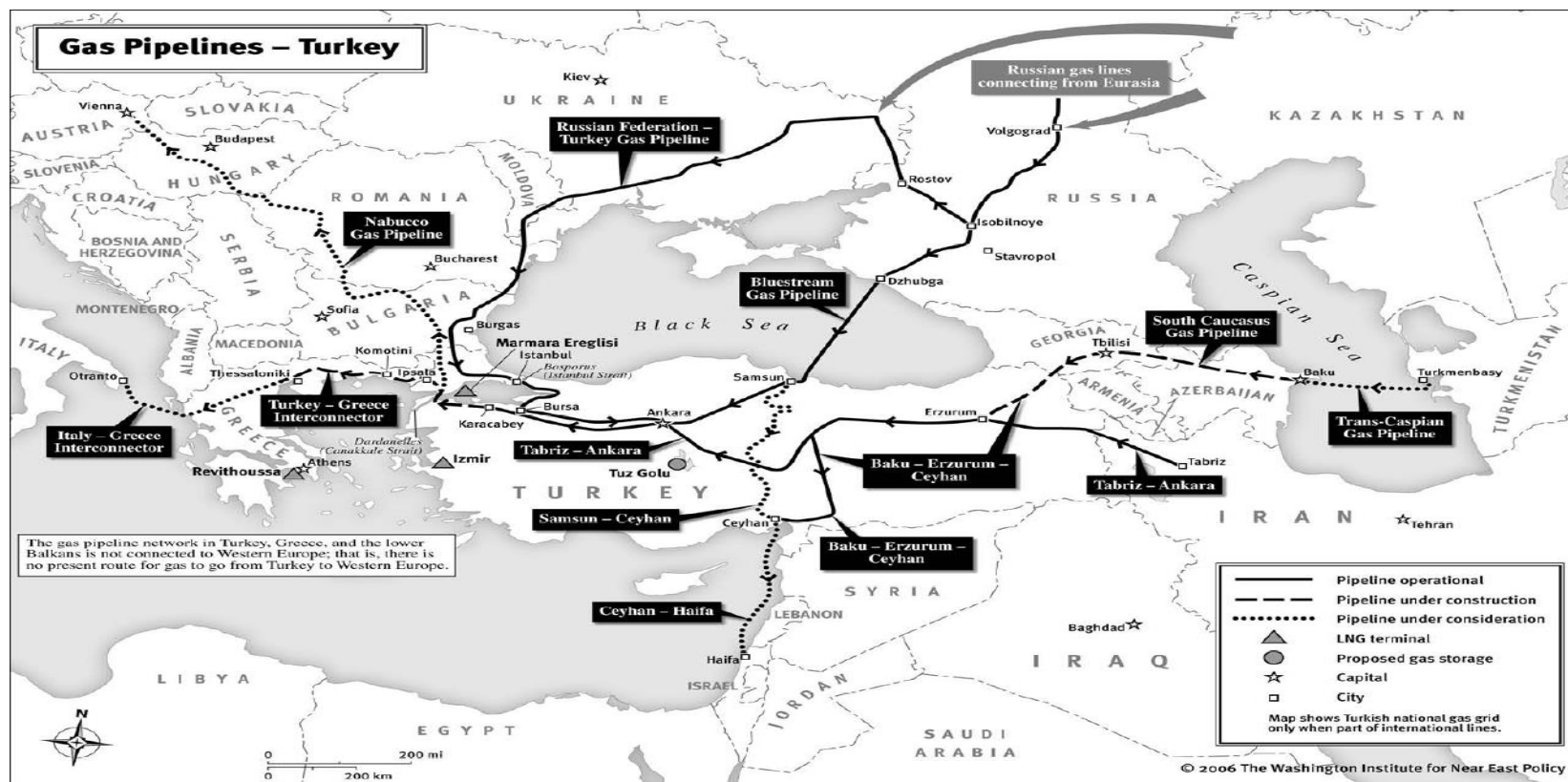
Turecko – energetická infrastruktura (ropa)

Map of Turkey's Oil Infrastructure, 2008

The boundaries and names shown and the designation used on maps included in this publication do not imply official endorsement or acceptance by the IEA.
Source: *Oil Information*, IEA/OECD Paris, 2009.

Turecko – energetická infrastruktura (plyn)

Zdroj: <http://www.washingtoninstitute.org/mapImages/44ce32e1c7619.pdf>. Pozn.: mapa je aktuální k roku 2006 a nereflktuje dokončení plynovodu BTE (South Caucasus Pipeline)

SWOT analýza čtvrtého energetického koridoru

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Diverzifikace dodávek zemního do Evropské unie. ▪ Přístup ke zdrojům zemního plynu v Kaspickém regionu a na Blízkém východě, které jsou z největších na světě. ▪ Posílení energetické bezpečnosti Evropské unie relativním oslabení pozice tradičně nejsilnějších importujících států. ▪ Posílení vzájemného propojení zemí nacházejících se na trase koridoru. 	Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zranitelnost koridoru plynoucí z fyzického ohrožení plynovodné infrastruktury a omezených možností jejich ochrany. ▪ Producentské státy nebudou schopné dosáhnout předpokládané úrovně těžby k naplnění kapacity koridoru. ▪ Čtvrtý koridor pokryje pouze malý podíl na celkové spotřebě zemního plynu v Evropské unii. ▪ K naplnění kapacit zamýšlených plynovodů (Nabucco) bude nutné realizovat mnoho vedlejších projektů, bez kterých koridor nebude ekonomicky rentabilní.
Příležitosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ V regionech Kaspického moře a Blízkého východu se nabízejí velké investiční možnosti v energetickém sektoru, především plynárenství. ▪ Již existující infrastruktura mezi Tureckem-Ázerbájdžánem a Tureckem-Íránem nabízí příležitost k dalšímu rozvoji koridoru. ▪ Vybudovaná infrastruktura je příležitostí k posílení vztahů mezi EU a zdrojovými zeměmi ▪ Očekávaný růst spotřeby tranzitních zemí, především Turecka znamená posílení nutnosti realizovat infrastrukturní projekty, které jsou součástí čtvrtého koridoru. 	Hrozby	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Možné vypuknutí konfliktu na Jižním či Severním Kavkaze či na Blízkém východě. ▪ Dlouhodobý převis nabídky nad poptávkou může vést k dostupným velkým objemům zemního plynu za nižší cenu na spotových trzích. ▪ Ohrožení investic do energetického sektoru z regionu plynoucí z nestabilní vojensko-politické situace. ▪ Nedostatečná poptávka po zemním plynu v Evropské unii. ▪ Teroristické útoky na plynovodnou infrastrukturu

Turecko a tranzitní produktovody

Název	Zdroj	Další tranzitní země	Kapacita	Uvedení do provozu	Pozn.
Ropa					
Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) Délka: 1768 km	Ázerbájdžán	Gruzie	1 mil. barelů/den	2005	Z terminálu v Ceyhanu je ropa distribuována na další trhy. Ropovod představuje cca 80% ázerbájdžánského exportu ropy.
Kirkúk-Ceyhan (Kirkúk-Yumurtalık) Délka: 960 km	Irák	-	1,6 mil. barelů/den	1976	Často cílem teroristických útoků; kapacita v roce 2009 byla využita na cca 29%.
Samsun-Ceyhan (Trans Anadolu, Trans Anatolian Pipeline) Délka:	Rusko	-			
Zemní plyn					
Baku-Tbilisi-Erzerum (BTE, South Caucasus Pipeline) Délka: 692 km	Ázerbájdžán	Gruzie	8,8 bcm/y	2007	BTE umožňuje dodávky plynu do Řecka a v budoucnu bude součástí plynovodu Nabucco

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

Leden 2011

Interconnector Turkey-Greece-Italy Délka: 807 km	Ázerbájdžán	Turecko, Řecko, Itálie	11,5 bcm/y	2012 (plán)	Turecko-řecká část (Karacabey-Komotini) uvedena do provozu v listopadu 2007, dokončení celého interkonektoru se očekává v roce 2012, tři roky později oproti původnímu plánu.
Arab Gas Pipeline (AGP) Délka: 1200 km	Egypt	Jordánsko, Izrael, Sýrie, Libanon	10,3 bcm/y	2011 (plán)	Propojení s jednotlivými zeměmi dokončeno: Jordánsko (červenec 2003), Sýrie (červenec 2008), Libanon (září 2009), Izrael ¹ (únor 2008), Turecko (2011)
Tabriz-Ankara (Iran-Turkey Pipeline) Délka: 2577 km	Írán		10,22 bcm/y	2001	Časté výpadky
Persian Pipeline (Iran-Europe Pipeline) Délka: 660 km (pouze turecká sekce)	Írán	Turecko, Řecko, (Albánie), Itálie, Švýcarsko (Rakousko, Německo), Francie, Španělsko	18-40 bcm/y	2013 (odhad)	Kapacita a rok uvedení do provozu jsou odhady vztahující se k turecké sekci projektu. TAP předpokládá uvedení do provozu po spuštění druhé fáze

¹ Plynovod Arish-Ashkelon není oficiálně součástí AGP, Egypt dodal do Izraele 1,7 bcm zemního plynu v roce 2009.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

					ázerbájdžánského pole Shah Deniz II (2017 – předpoklad), s přepravní kapacitou 20 bcm/y. Uvedení do provozu u iránské sekce (IGAT-9) není známo. Alternativou k TAP může být IGTI či prosté napojení na Nabucco po dokončení IGAT-9 a jeho propojení s tureckou sítí.
Blue Stream Délka: 1213 km (Blue Stream 1)	Rusko	Turecko, Kypr, Izrael, Libanon (Blue Stream 2)	16 + 16 bcm/y	2006 (Blue Stream 1)	Blue Stream se stane tranzitním plynovodem, bude-li realizován Blue Stream 2, jehož podoba se mění a realizace oddaluje.
South Stream Délka: -	Rusko	Turecko (EEZ), Bulharsko-Řecko-Itálie (jižní větev), Bulharsko-Maďarsko-Chorvatsko, Slovinsko, Rakousko (severní větev)	63 bcm/y	2015 (odhad)	Plánovaná trasa prochází exkluzivní ekonomickou zónou Turecka.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

Arab Gas Pipeline

Zdroj: Petroleum Economist. (2008). *World Energy Atlas 2009*.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

Blue Stream a South Stream

Zdroj: Gazprom

ropovod BTC a plynovod BTE

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Baku%E2%80%93Tbilisi%E2%80%93Ceyhan_pipeline

Autoři

Petr Binhack

Petr Binhack absolvoval bakalářské a magisterské studium mezinárodních vztahů a politologie na Fakultě sociálních věd Západočeské university v Plzni. V současné době je studentem interního doktorského programu mezinárodních vztahů na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. V roce 2006 absolvoval měsíční studijní pobyt na Newcastle upon Tyne University a v roce 2007 semestrální výměnný pobyt na Salford University. Od roku 2009 vyučuje na Katedře mezinárodní vztahů UK kurzy věnované geopolitice a energetické bezpečnosti. Od března 2009 působí v Asociaci pro mezinárodní otázky, kde je zodpovědný za agendu energetické bezpečnosti. Podílel se na řešení výzkumných projektů a grantů pro akademický, státní i soukromý sektor.

Michal Thim

Michal Thim absolvoval magisterské studium politologie na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Od července 2007 do srpna 2010 byl ředitelem Výzkumného centra AMO. V září 2010 nastoupil do magisterského programu Asia-Pacific Studies na National Chengchi University v Tchaj-peji, kde se zabývá zahraniční politikou Číny, bezpečnostní a zahraniční politikou Tchaj-wanu a roli USA v regionu východní Asie . Podílel se na realizaci řady výzkumných projektu Ministerstva zahraničních věcí ČR, převážně se zaměřením na zahraniční a bezpečnostní politiku Turecka a energetickou bezpečnost.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

Leden 2011

Legenda k mapám Petroleum Economist

Map symbols used on the map plates are explained here. Symbols vary according to scale range and some are used for selected plates only.

	Gasfield(s)		Coastline/river
	Gas pipeline		Lake or lagoon
	Gas pipeline under construction, planned or proposed		International boundary
	Gas pipeline project name		Disputed international boundary or alignment unconfirmed
	Oilfield(s)		Large conurbation
	Oil pipeline		Capital city
	Oil pipeline under construction, planned or proposed		Other city/town
	Oil and gas field(s)		
	Oil pipeline project name		
	Product pipeline		
	Product pipeline under construction, planned or proposed		
	Product pipeline project name		
	Gas processing plant		
	Underground gas storage		
	Oil refinery		
	Tanker terminal		
	LNG export plant (existing)		
	LNG export plant (under construction)		
	LNG export plant (planned)		
	LNG export plant (speculative)		
	LNG import terminal (existing)		
	LNG import terminal (under construction)		
	LNG import terminal (planned)		
	LNG import terminal (speculative)		

Scale:
The scale is indicated on the bottom of each map plate.
For instance, the annotation 1:1,000,000 means that 1mm* on the map equals 1,000,000mm* in actual scale or 1mm* equals 1km**

*mm = millimetre, **km = kilometre

Zdroj: Petroleum Economist. (2008). World Energy Atlas 2009.

Zdroje

Publikace

Knihy a části knih

- Cordesman, A. H. (2007). *Iran's Military Forces and Warfighting Capabilities: The Threat in the Northern Gulf*. Westport: Praeger Security International.
- Ehteshami, A., & Zweiri, M. (Eds.). (2008). *Iran's Foreign Policy: From Khatami to Ahmadinejad*. Reading: Ithaca Press.
- Hunter, S. T. (2010). *Iran's foreign policy in the post-Soviet era : resisting the new international order*. Santa Barbara: Praeger.
- Kandiyoti, R. (2008). *Pipelines: Flowing Oil and Crude Politics*. London: I.B. Tauris.
- Kibaroglu, M., & Kibaroglu, A. (2009). *Global Security Watch – Turkey: A Reference Handbook*. Westport: Praeger Security International.
- Luft, G. – Korin, A. eds. (2009). *Energy Security Challenges for the 21st Century*. Oxford: Praeger Security International.
- Maloney, S. (2008). *Iran's Long Reach: Iran as Pivotal State in the Muslim World*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.
- Mattair, T. R. (2008). *Global Security Watch – Iran: A Reference Handbook*. Westport: Praeger Security International.
- Mufti, M. (2009). *Daring and Caution in Turkish Strategic Culture: Republic at Sea*. New York: Palgrave Macmillan.
- Özcan, M. (2008). *Harmonizing Foreign Policy: Turkey, the EU and the Middle East*. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.
- Özdemir, V. (2008). Turkey's Role in European Energy Security. In S. Cornell & N. Nilsson (Eds.), *Europe's Energy Security: Gazprom's Dominance and Caspian Supply Alternatives* (pp. 99-114). Washington, D.C.: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program (CACI-SRSP). Dostupné z webu ISN ETH Zürich:

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

<http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?lng=en&ots627=fce62fe0-528d-4884-9cdf-283c282cf0b2&ots736=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&id=110758>.

Tekin, A. – Williams, P. A. (2010). *Geo-politics of the Euro-Asia Energy Nexus: The European Union, Russia and Turkey*. Basington: Palgrave Macmillan.

Institucionální zdroje

British Petroleum. (2011). *BP Energy Outlook 2030*. Dostupné z webu BP:
<http://www.bp.com/sectiongenericarticle.do?categoryId=9035979&contentId=7066648>.

British Petroleum. (2010). *Statistical Review of World Energy 2010*. Dostupné z webu BP:
<http://www.bp.com/productlanding.do?categoryId=6929&contentId=7044622>.

Business Monitor International. (2010). *Azerbaijan Oil & Gas Report, Q3 2010*. London: Business Monitor International Ltd.

Business Monitor International. (2011). *Iran Oil & Gas Report, Q1 2011*. London: Business Monitor International Ltd.

Business Monitor International. (2011). *Iraq Oil & Gas Report, Q1 2011*. London: Business Monitor International Ltd.

Business Monitor International. (2011). *Qatar Oil & Gas Report, Q1 2011*. London: Business Monitor International Ltd.

Business Monitor International. (2011). *Turkey Oil & Gas Report, Q1 2011*. London: Business Monitor International Ltd.

Business Monitor International. (2011). *Turkmenistan Oil & Gas Report, Q3 2010*. London: Business Monitor International Ltd.

Evropská komise. (2006). *Registration of Crude Oil imports and Deliveries in the European Union (EU25)*. Dostupné z webu EC:
http://ec.europa.eu/energy/observatory/oil/import_export_en.htm.

Evropská komise. (2007). *Registration of Crude Oil imports and Deliveries in the European Union (EU27)*. Dostupné z webu EC:
http://ec.europa.eu/energy/observatory/oil/import_export_en.htm.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

Evropská komise. (2008). *Registration of Crude Oil imports and Deliveries in the European Union (EU27)*. Dostupné z webu EC:
http://ec.europa.eu/energy/observatory/oil/import_export_en.htm.

Evropská komise. (2009). *Registration of Crude Oil imports and Deliveries in the European Union (EU27)*. Dostupné z webu EC:
http://ec.europa.eu/energy/observatory/oil/import_export_en.htm.

Evropská komise. (2010). *Registration of Crude Oil imports and Deliveries in the European Union (EU27)*. Dostupné z webu EC:
http://ec.europa.eu/energy/observatory/oil/import_export_en.htm. International Energy Agency. (2010). *Natural Gas Information 2010*. Paris: OECD/IEA.

International Energy Agency. (2010). *Energy Policies of IEA Countries – Turkey 2009 Review*. Paris: OECD/IEA. Dostupné z webu IEA:
http://www.iea.org/publications/free_new_Desc.asp?PUBS_ID=2276.

International Energy Agency. (2009). *World Energy Outlook 2009*. Paris: OECD/IEA.

Petroleum Economist. (2008). *World Energy Atlas 2009*. The Petroleum Economist Ltd.
URL: <http://www.petroleum-economist.com/default.asp?page=19&searchtype=17&productid=10197>.

U.S. Energy Information Administration. (2010). *International Energy Outlook 2010*. Washington, D.C.: U.S. Department of Energy. Dostupné z webu EIA:
<http://www.eia.gov/oiaf/ieo/index.html>.

U.S. Energy Information Administration. (2010). *Iran Energy Data, Statistics and Analysis – Oil, Gas, Electricity and Coal*. Washington, D.C.: U.S. Department of Energy.

Ventures Middle East. (2010). *Islamic Republic of Iran*. Oil & Gas Directory middle East.

Články a studie

Alkadiri, R. (2010). Oil and the question of federalism in Iraq. *International Affairs*, 86.6, 1315-1328.

Aras, B. (2009, May). *Davutoğlu Era in Turkish Foreign Policy*. SETA Policy Brief No. 32. Dostupné z webu SETA Foundation:

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

<http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=7712&q=davutoglu-era-in-turkish-foreign-policy>.

Aras, B., & İşeri, E. (2009, July). *The Nabucco Natural Gas Pipeline: From Opera to Reality*. SETA Policy Brief No. 34. Dostupné z webu SETA Foundation:

<http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=7758&q=the-nabucco-natural-gas-pipeline-from-opera-to-reality>.

Atai, F. (2009). The Dynamics of Bilateral Relations in the South Caucasus: Iran and its North Neighbors. *China and Eurasian Forum Quarterly*, Vol. 7., No. 3, 115-128.

Babali, T. (2010). Regional Energy Equations and Turkish Foreign Policy: The Middle East and the CIS. *Insight Turkey*, 11.3, 147-168.

Baev, P. K., & Øverland, I. (2010). The South Stream versus Nabucco pipeline race: geopolitical and economic (ir)rationales and political stakes in mega-projects. *International Affairs*, 86.5, 1075-1090.

Barysch, K. (2010, May). *Should the Nabucco pipeline project be shelved?* Centre for European Reform.

Barysch, K. (2007, Dec.). *Turkey's role in European energy security*. Centre for European Reform. Dostupné z webu CER:

http://www.cer.org.uk/pdf/essay_turkey_energy_12dec07.pdf

Behdad, K. – Pourfakhraei, M. A. (2010). A system dynamic model for production and consumption policy in Iran oil and gas sector. *Energy Policy*, 38, 7764-7774.

Bilgin, M. (2010). Geo-Economics of European Gas Security: Trade, Geography and International Politics. *Insight Turkey*, 11.4, 185-209.

Bilgin, M. (2009). Geopolitics of European natural gas demand: Supplies from Russia, Caspian and the Middle East. *Energy Policy*, 37, 4482-4492.

Bonab, R. G. (2010). Turkey's Emerging Role as a Mediator on Iran's Nuclear Activities. *Insight Turkey*, 11.3, 161-175.

Brumberg, D. et al. (2008). *Iran, Energy and Geopolitics*. James A. Baker III Institute for Public Policy of Rice University.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

- Burrows, M., & Treverton, G. F. (2007). A Strategic View of Energy Futures. *Survival*, 49.3, 79-90.
- Cooley, A. (2008). Principles in the pipeline: managing transatlantic values and interests in Central Asia. *International Affairs*, Vol. 84, No. 6, 1173-1188.
- Coşkun, B. B. (2010). Energizing The Middle East: Iran, Turkey and Persian Gulf States. *Turkish Policy Quarterly*, 9.2, 71-80.
- Coşkun, B. B., & Carlson, R. (2010b). New Energy Geopolitics: Why does Turkey Matter? *Insight Turkey*, 11.3, 205-220.
- Davutoğlu, A. (2008). Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007. *Insight Turkey*, 10.1, 77-96.
- Dubowitz, M. – Grossman, L. (2010). *Iran's Chinese Energy Partners*. Washington, D.C.: FDD Press.
- Fitzpatrick, M. (2010). Iran: The Fragile Promise of the Fuel-Swap Plan. *Survival*, 52.3, 67-94.
- Göksu, A. (2010). Turkish Energy Market Law and Governance: How to Mobilize Investments. *Insight Turkey*, 11.3, 129-145.
- Güngör, N. (2008). *Ahmedinejad's Visit to Turkey: Two Neighbors Oscillate between Threat and Friendship*. SETA Policy Brief 23. Dostupné z webu SETA Foundation: <http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=7941&q=ahmedinejad-s-visit-to-turkey>.
- Hacisalihoglu, B. (2008). Turkey's natural gas policy. *Energy Policy*, 36, 1867–1872.
- Hale, W. (2010). Turkey and the Middle East in the 'New Era'. *Insight Turkey*, 11.3, 143-159.
- Chubin, S. (2010). Iran's Power in Context. *Survival*, 51.1, 165-190.
- Kiliç, A. M. (2006). Turkey's natural gas necessity, consumption and future perspectives. *Energy Policy* 34, 1928–1934.
- Karbuş, S., & Şanlı, T. (2010). On Formulating a New Energy Strategy for Turkey. *Insight Turkey*, 11.3, 89-105.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

Leden 2011

- Kinnander, E. (2010, Jan.). *The Turkish-Iranian Gas Relationship: Politically Successful Commercially Problematic*. Oxford Institute for Energy Studies. Dostupné z webu Oxford Institute for Energy Studies: <http://www.oxfordenergy.org/pdfs/NG38.pdf>.
- Larrabee, S. F. (2010). Turkey's New Geopolitics. *Survival*, 52.2, 157-180.
- Litvin, D. (2009, March). *Oil, Gas and International Insecurity: Tackling a Self-fuelling Fire*. Briefing paper, Energy, Environment and Development Programme, Chatham House. Dostupné z webu Chatham House: http://www.chathamhouse.org.uk/files/13752_bp0309litvin.pdf
- Marketos, T. (2009). Turkey in the Eurasian Energy Security Melting Pot. *China and Eurasia Forum Quarterly*, Vol. 7, No. 4, 95-113.
- McCurdy, D. (2008). Turkish-Iranian Relation: When Opposites Attract. *Turkish policy Quaterly*, Vol. 7, No. 2, 87-106.
- Poyraz, S. (2009, Nov.). *Turkish-Iranian Relations: A Wider Perspective*. SETA Policy Brief No. 37. Dostupné z webu SETA Foundation: <http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=7817&q=turkish-iranian-relations-a-wider-perspective>.
- Perthes, V. (2010). Ambition and Fear: Iran's Foreign Policy and Nuclear Programme. *Survival*, 52.3, 95-114.
- Roberts, J. (2010). Turkey as a Regional Energy Hub. *Insight Turkey*, 11.3, 39-48.
- Robins, P. (2007). Turkish foreign policy since 2002: between a 'post-Islamist' government and a Kemalist state. *International Affairs*, 83.2, 289-304.
- Shakouri, H. et al. (2009). Economically optimized electricity trade modeling: Iran – Turkey case. *Energy Policy*, 37, 472-483.
- Stevens, P. (2009, March). *Transit Troubles: Pipelines as a Source of Conflict*. Report, Chatham House. Dostupné z webu: http://www.chathamhouse.org.uk/files/13571_r0309_pipelines.pdf.
- Tekin, A., & Walterova, I. (2007). Turkey's Geopolitical Role: The Energy Angle. *Middle East Policy*, 14.1.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

- Tekin, A., & Williams, P. A. (2009). *Europe's External Energy Policy and Turkey's Accession Process*. CES Working Papers Series No. 170. Dostupné z webu The Minda de Gunzburg Center for European Studies:
http://www.ces.fas.harvard.edu/publications/docs/abs/CES_170.html.
- Terterov, M., Van Pool, J., & Nagornyy, S. (2010). Russian Geopolitical Power in the Black and Caspian Seas Region: Implications for Turkey and the World. *Insight Turkey*, 11.3, 191-203.
- Triantaphyllou, D., & Fotiou, E. (2010). The EU and Turkey in Energy Diplomacy. *Insight Turkey*, 11.3, 55-62.
- Türkyilmaz, O. (2010). Turkey's Energy Policies: Suggestions for a Change. *Insight Turkey*, 11.3, 49-54.
- Üstün, K. (2010). Turkey's Iran Policy: Between Diplomacy and Sanctions. *Insight Turkey*, 11.3, 19-26.
- Winrow, G. M. (2009, June). *Problems and Prospects for the "Fourth Corridor": The Position and Role of Turkey in Gas Transit to Europe*. Oxford Institute for Energy Studies. Dostupné z webu Oxford Institute for Energy Studies:
<http://www.oxfordenergy.org/pdfs/NG30.pdf>.
- Yazar, Y. (2010, Nov.). *Turkey's Role and Priorities in Enhancement of Security of Oil and Gas Supplies*. SETA Policy Brief No. 51. Dostupné z webu SETA Foundation:
<http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=54240&q=turkey-s-role-in-security-of-oil-and-gas-supplies>.
- Yazar, Y., & Erkaya, H. H. (2008, Sep.). *Turkey: Energy Status and Expectations*. SETA Policy Brief No. 6. Dostupné z webu SETA Foundation:
<http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=37174&q=turkey-energy-status-and-expectations>.
- Yıldız, T. (2010). Turkey's Energy Policy, Regional Role and Future Energy Vision. *Insight Turkey*, 11.3., 33-38.
- Yılmaz, A. O., Uslu, T. (2007). Energy policies of Turkey during the period 1923–2003. *Energy Policy*, 35, 258–264.

Vědecký projekt RM 10/01/10

Důsledky potenciálního turecko-iránského energetického partnerství pro energetickou politiku EU

–
Leden 2011

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

Asociace pro mezinárodní otázky je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám doma i v zahraničí a dlouholeté historii je AMO vnímána jako čelní nezávislá instituce svého druhu v České republice.

K dosažení svých cílů AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM AMO

Výzkumné centrum Asociace pro mezinárodní otázky je předním českým think-tankem, který není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskuzi. Hlavním cílem Výzkumného centra je systematické sledování, analýza a komentování mezinárodního dění se zvláštním zaměřením na zahraniční politiku České republiky.

Výzkumné centrum bylo založeno v říjnu 2003 jako analytický útvar Asociace pro mezinárodní otázky se zaměřením na mezinárodní vztahy a zahraniční, bezpečnostní a obrannou politiku. Jádrem VC AMO je [tým analytiků](#), jejichž prostřednictvím nabízíme odbornou expertízu v hlavních problémech světových regionů a klíčových otázkách současné mezinárodní politiky. Výzkumné centrum zpracovává [vlastní odborné studie](#), analytici poskytují [komentáře](#) k aktuálnímu dění prostřednictvím médií. Dedikovanou platformou pro hodnocení mezinárodní politiky je [blog AMO](#).

